

אילנה גרינברג הילדות

שמי אסטל – אילנה מבית שיף – את השם העברי קיבלתי כשנכנסתי לאולפן, אמנם רציתי להיקרא אסתר, אבל מכיון שהיתה כבר בחורה אחרת באולפן שקראו לה אסתר, קיבלתי את השם אילנה! לאבא קוראים- אליי ושיף ולאמא-אני שיף. הורי נולדו באנגליה, הם ממוצא רוסי.

סבא וסבתא דיברו יידיש. הורי הבינו אבל הם דיברו ביניהם בבית רק אנגלית. בבית שלנו שררה אורה יהודית. לא היינו דתיים, אבל מסורתיים. אבי אהב מאוד את הספרות היהודית, אכן היתה לנו בבית ספריה לא קטנה בנושא חיי היהודים במזרח אירופה.

כשלמדתי לקרוא התחלתי גם כן להתעניין בספרי הסופרים היהודיים. הדבר מאוד עניין אותי ותוך כדי קריאה הזדהיתי ממש עם חיי היהודים האלה. כשהייתי בת שמונה פרצה מלחמת העולם השנייה ובהמשך הגיעו שמועות לאנגליה על השמדת היהודים. קצת יותר מאוחר, כשהייתי בערך בת עשר נפגשתי עם שתי בנות שהצליחו לברוח מפולין, איבדו את הוריהן וכל משפחותיהן, כך שאצלי התעורר צער עמוק עימהן. בלילות התחלתי להתפלל למען היהודים שגורלם היה כה מר. עלתה השאלה למה אין לנו ארץ משלנו בה נוכל לחיות באופן חופשי, כך שגם אצלי התעורר הרצון להגיע אי פעם ל"פלסטינה" כשאהיה גדולה.

אבי שירת בצבא ונשלח להודו ונשאר שם כמעט 4 שנים. כשהוא חזר כבר לא הייתי ילדה קטנה. הסיפורים שלו היו מאוד מעניינים כי הוא עבר חוויות רבות. בהשפעת הסיפורים כבר אז התעורר בי הרצון לערוך בעתיד טיול משלי להודו. בינתיים התחלתי לחשוב איך אוכל להגיע לפלסטינה. כשהייתי בת 16 הוכרז על עצמאות מדינת ארץ ישראל – זה היה בשנת 1948! באותו היום ירדתי כדי ללכת לספריה ובאמצע הרחוב עמד איש קטן – יהודי וקרא לי בהתרגשות רבה: "מיידלה יש לנו מדינה". גם אני התרגשתי כמוהו, איך באמת עמים אחרים יכולים להבין מה זה אומר עבורנו שיש גם ליהודים מדינה.

על האנטישמיות

אני חושבת שאנו לא עוסקים מספיק בשאלת היהודים. בסוף המלחמה באנגליה ערכו תערוכה של הנשק שנלקח שלל מהגרמנים. הלכתי לבקר ויחד אתי היו שם גם אחיות וכמה ילדים לא יהודים, והם התחילו להכריז שאף יהודי לא נלחם במלחמה הזו, כי "הם כולם פחדנים". הילדים היו בגיל 12-13 כמוני, ובכן, התחלתי לכעוס

עליהם ואמרתי: "אני אראה לכם איך יהודים נלחמים" והתחלתי להתקוטט עם ילדה אחת, תפסתי אותה בגרון וכמעט חנקתי אותה. כמוכן שהפרידו בינינו. היום אינני זוכרת למה זה תפס אותי כל כך חזק. מקרה אחר קרה בפיקדלי כששמעתי שחברי המפלגה של מוסלי האנטישמים שרים :

:"one' two' three, low, who are we for Mosley, who do we hate the Jews":

גם היום בלונדון מופיעים בעיתונים תמונותיו, ועדיין גם מוכרים Tissues עם תמונתו של היטלר ועם הסבר שהוא כמעט הספיק לכבוש את כל העולם. ראיתי בחורה עם חולצה כשתמונתו של היטלר מודפסת עליה וכעסתי עליה מאוד. אני זוכרת מספר מקרים קטנים של אנטישמיות, - אבל על מקרה אחד בכל אופן עלי לספר. עבדתי אז בבית חולים ואני אמרתי להם שם שאני עוד מעט אעלה לארץ ישראל. התגובה של האחים והאחיות היתה: "על תשכחי להשאיר לנו את הירושה שלך". למעשה לא היתה לזה סיבה אקטואלית מיוחדת, למעשה היו הרבה יהודים בקהילה שחיו ממש מהיד לפה - ולא היה להם גרוש על הנשמה. גמרתי ללמוד ורציתי לעלות ארצה. פניתי באנגליה לסוכנות היהודית. הם אמרו לי שהכי טוב בשבילי ללכת לאולפן בקיבוץ, אם המטרה היא ללמוד עברית.

ה עליה

הגעתי ארצה על אוניה בשם Golden Isle ב 4.7.1955. הגעתי למרסייל ושם הצטרכתי לעלות על האוניה בשם הרצל, אבל האוניה הזו היתה כבר מלאה עד אפס מקום עם עולים חדשים. לכן הביאו אותי לאוניה אחרת בה היו עולים חדשים מטוניס, הצוות היה מאיטליה ואולי היו עוד 4 עובדים נוספים ארץ-ישראלים. הצפיפות היתה רבה והעולים הצטרכו למצוא מקום לישון בכל פינה אפשרית באוניה. אני ובחורה אנגליה נוספת קיבלנו חדר לחוד. לא אשכח את הערב כשהגענו לחיפה וראינו את האורות של חיפה והכרמל. כולם התחילו לשיר ולרקוד בהתלהבות רבה, אבל לא נתנו לנו עדיין לרדת. למחרת ירדתי לנמל, אבל לא הגיע אף נציג של הסוכנות לקבל אותי.

במעין - צבי

החלטתי יחד עם עוד כמה עולים לקחת טקסי, וכך הגעתי למעין צבי. הכתובת עוד ניתנה לי ע"י הסוכנות. הרושם הראשון שלי היה, שראיתי 6 נשים שמנות, בהריון. גם הרבה ילדים קטנים התרוצצו במקום. מישהו שהבין אנגלית לקח אותי למשרד

להירשם לאולפן. בערב נכנסתי לחדר האוכל, כי נאמר לי ששם מסדרים את העבודה וכמובן גם אוכלים שם. חנן סיפר לי יותר מאוחר שכמו שהוא ראה אותי הוא התאהב בי במבט הראשון.

הכרות עם חנן והחתונה

מספר ימים אחר כך טיילתי עם חברתי והרגשתי שמישהו מביט עלינו. אמרתי לחברתי שמישהו מסתכל עלינו, אך היא החליטה "שהמישהו" מסתכל רק עליה-אך היא טעתה בגדול, כי זה היה חנן עם חיוך גדול על פניו אשר הסתכל עלי. בערב פגשתי אותו אצל אברהם אשד שהזמין אותי לביתו. כך התחיל הרומן, וכאשר הכרתי את חנן יותר טוב, החלטנו כעבור שבועיים להתחתן, אפשר לומר שזה היה באמת מהר מאוד. הודעתי להורי ואכן הם לא הבינו איך מחליטים כל כך מהר ושאלו אם אני באמת כבר מוכנה לזה! אך כאמור, האהבה היא עיוורת וכעבור 3 חודשים ב 13.10.1955 התחתנו.

עבודתי כמיילדת בחדרה

מכיוון שלמדתי להיות אחות מיילדת - רציתי מאוד לעבוד בעבודה הזו, ולא הייתי מאושרת בעבודה אחרת. אז לא היה מקובל בקיבוץ לצאת לעבודת חוץ, אבל ראו שאני לא מרוצה ועצובה וחששו שיכולות להתהוות בעיות בקשר אלי. ובכן ב 1957 התחלתי לעבוד כמיילדת בביה"ח הישן - חדרה, שהיום אינו קיים יותר. אני הייתי די מאושרת, אומנם לא היה לי קל להתרגל לחיי קיבוץ, כי אני אוהבת להיות עצמאית, גם היום זה כך - זה האופי האישי שלי. לא היה לי קל, ראיתי את הטוב והרע אך אני חושבת שהטוב רב מהרע - אם כי תמיד יש מה לשפר. בבית היולדות קרו הרבה דברים מעניינים. פעם אחת עבדתי בחדר הלידה ועמדתי על יד יולדת שמנה שהיתה עומדת ללדת. נכנס רופא ושאל: "אפוא המיילדת? - אז הרמתי את היד וקראתי: "זו אני", הוא פשוט לא ראה אותי בגלל השומן והגודל של היולדת, וכולם מסביבי פרצו בצחוק. היה גם מקרה שאומנם יכול היה להיגמר רע. באחד הערבים בשעה שהיתה הרבה עבודה בבית החולים קיבלנו יולדת בליווי בעלה שהיה יוצא פרס. הוא ישב לפני הדלת של חדר הלידה ואני אמרתי לו: "אינך יכול לשבת כאן, כי כאן צריכות כל פעם להיכנס היולדות". פתאום שמעתי צעקות וכשהסתובבתי, ראיתי את האיש עם סכין ביד שרצה לדקור אותי בגב. אח"כ סיפרו לי שבפרס לא מוכנים לקבל הוראות מידי אישה, האיש הזה היה גם שתיין. עכ"פ הגיע הבן דוד שלו והרגיע אותו והתנצל בפני ונישק את ידי. אך כל הלילה הרגשתי כאילו שיש לי בין הכתפיים סכין בגב!

היתה תקופה שהיו הרבה עבריינים בחדרה אשר הביאו את נשותיהם לביה"ח כדי שתלדנה שם. הם עשו לנו את המוות, שברו חלונות וזרקו אבנים. בקיצור היו הרבה תקריות. אחוז היולדות הערביות גדל במשך השנים, אבל מה שחשוב שישנה אותה שמחה כשנולד תינוק יהודי או ערבי, אם כי אני רואה שאצלנו השמחה יותר גדולה. די מדאיג שכל כך הרבה ערבים חזרו לאסלם הדתי הקנאי – ולכן להביא ילד לעולם זה אומר עבורם תוספת כוח, והם הרי מקבלים את העזרה הטובה ביותר אצלנו ומעורבים בחיי העבודה בארץ. בימים ההם- האבות הערביים במחלקה לא ידעו עברית – אבל היום הם כבר יודעים, חבל שאנחנו לא לומדים באותה מידה ערבית כי בלי לדעת את השפה, קשה להכיר את האדם ומנהגיו.

הנסיעה שלי

ברצוני לדבר גם על הנסיעה שלי. אני מאוד רציתי לנסוע לראות את העולם. ובכן בשנת 1989 הגשתי את רצוני ויצאתי לטייל ל 10 חודשים. אולי זה היה חריג, אבל אנחנו לא נמצאים הרבה זמן על פני האדמה ולא תמיד מעזים לעשות משהו שמאוד רוצים אותו ואז מפסידים דבר שרצית לעשותו. אני רוצה להודות לבעלי על הבנתו המלאה בעניין זה. אני מעריכה את זה, כי אני יודעת שהדבר היה לא קל עבורו. במשך השנה הזו הרגשתי מה זה עושה לאדם להיות לבדו. אדם חייב להשתייך למשהו או למישהו כדי למלא את הצורך הפנימי הזה. היום אני קשורה למשפחה ולמקום אם כי הבעיות קיימות יש והן עמוקות ומלוות את האדם ולא קל להיפטר או לפתור אותן אבל אני רוצה להשתדל שהמצב ישתפר ושאוכל לקבל את העובדות כפי שהן, מה שקודם היה לי יותר קשה.

לצערי חיים הילדים שלנו מחוץ לארץ ישראל, אבל אנו מקווים מאוד שיבוא יום והם יחזרו. מצד אחד טוב להם לראות דברים אחרים וללמוד מהם, אבל הייתי רוצה שהם ירגישו בנפשם, כפי שאני הרגשתי – שהבית שלי זה ארץ ישראל. כשהם היו קטנים פעלתי בכל כוחי שירגישו עד כמה שהארץ חשובה עבורנו, אבל כשהם גדלו הם החליטו אחרת. אני רואה שבסופו של דבר הארץ תתפתח לתפארת, צריך רק להיות אופטימיים. הגיעו העליות – הרוסית והעליה האתיופית שהם נחמדים מאוד, ואני מקווה שהעליות האלו ישתלבו היטב בחיי הארץ וצריך לקבל את כל אחד מהתושבים כאדם אשר ימשיך לבנות את הארץ שלנו. לפי דעתי, העיקר הוא, שכל יהודי הגולה יהיו מודעים לכך שיש להם ארץ שרצוי לבוא אליה.

הישראלים בחו"ל עושים רושם מוטעה. כשהייתי בנקוק בתאילנד היו אנשים שאמרו: " מה עושים כאן כל הישראלים, כמה זמן הם יישארו כאן - הם כאילו כובשים את תאילנד". ישנן שם הרבה חנויות עם כותרות ופרסומת לתפריט כמו: "כאן אוכלים סלט ישראלי - ושניצל עם ציפס". אני מאוד שמחתי ואהבתי לשמוע ישראלים לדבר, אבל הישראלי לא כל כך מהר מתחבר עם בני עמים אחרים, אני דווקא השתדלתי להיות עם בני ארצות אחרות. כשהייתי באוסטרליה וגם בתאילנד והכרתי אנשים אחרים, השתדלתי להסביר להם שילידי הארץ גדלים בארץ בה יש תמיד מלחמה או מתח ופתאום הוא ציפור דרוו, רוצה חופש ולא יודע להתנהג ולהתחשב עם תרבות של חיים עם שלוה. אני בכל אופן ניסיתי להראות לאחרים מה זה ישראל ונדמה לי שהצלחתי בזה. הישראלים מאוד ארוגנתים, הם חושבים שהם יודעים את הכל וזה לא כל כך נכון, יש בני נוער אחרים שמאוד נחמדים ומוכנים לשתף פעולה עם הישראלים, אבל אלה רוצים "רק עברית". פגשתי גם ישראלים נחמדים שהעריכו מה שאני עשיתי ואמרו לי "אמא שלי לא היתה עושה את זה". בנסיעה הזו הייתי מקבלת כתובות בארצות שונות, הייתי מתקשרת אליהם והייתי גרה שם, פשוט קיים ארגון ליחסי חברה מארץ לארץ". בקנדה למשל לא היו הרבה ישראלים ומשפחה אחת שמחה לקבל אותי. את הכתובת קיבלתי מבחורה באנגליה שהשתמשה בארגון הזה. ההורים היו פעם בנהריה ב"הוט הוטל". בסך הכל הייתי מקובלת בכל המשפחות ואכלתי אתם והיו נותנים לי אפילו אפשרות לטלפן. קיבלו אותי בדרך כלל ליום- יומיים ולפעמים גם לשבוע שבועיים. כאשר הם הלכו לעבודה הם השאירו אותי בביתם לבד. הם רצו לשמוע על הארץ ועל שגרירות ישראל במקום. היה שם קיבוצניק שהתנהג לא טוב, כי הוא חשב שמגיע לו הכל. רק בזכות רצונם הטוב של בני האדם הם אירחו אותי, אבל אח"כ לקחו לו את זכות "השרות" (Service). אצלנו אפשר רק לארח ליום אחד. כשהייתי בת 16 היה בחור אחד ממשמר העמק שכתב "ביומן הקיבוץ": "אני לא הבנתי מה זה קיבוץ". רציתי שהוא יסביר לי כמה דברים. את המכתבים שלו תרגם לי הרב כי לא ידעתי אז עדיין עברית. כשהגעתי לארץ פגשתי אותו, אבל הוא לא זכר אותי.

בסיום: כשעבדתי בניה"ח ראיתי הרבה תינוקות, וכשהיה נולד ילד ערבי הייתי אומרת להורים שהוא הולך לשכב יחד עם תינוקות יהודיות והייתי רוצה שיגדל בתוכו גרעין קטן של שאיפה לשלום כדי שיגדל עם ההבנה והשמחה שזה יביא לכולנו.